

מעשה באשה אחת שכלתנית חכמה וחריפה מאד, והיתה מבוגרת, ותנאי מקדים היה לה בטרם הציגו לה שידוך, כי היא תינשא רק לאדם הראוי והגון לה, הן מצד החכמה, והן מצד כשרון המעשים ומידות טובות, ואכן סיפרו לה על אדם עשיר וחכם, שהוא ראוי והגון. ואכן סמכה על עדות כמה אנשים אשר העידו עליו, ושיבחו אותו. ואכן נישאה לו. ובליל שני לחופתה ביקשה ממנו שישתה עמה יין, וישמחו ביחד, כי רצתה לבדוק **בסימן ראשון** בכוס. והיא עשתה עצמה שותה, ותשקהו יין הרבה, ובכך ששתה החל לומר דברים של כיעור ונבלה. וניכר שאינו אדם טוב! ותצטער מאד, אך אמרה עדיין לא אסמוך על הכוס בלבד, מאחר שכבר נשאתיו! ואבדקהו **בסימן השני** של כיסו ובליל שלישי אמרה לו רצוני לשחק במשחקי הקובייה. בעלה הסכים, ובתוך המשחק הוא ידעה שהוא גזלן, ואינו נאמן, כי כמה פעמים עשה ערמה בשחוק כדי לגנוב ממנה שלא כדת. ואף על פי שהיא אשתו וכלתו בתוך חופתה ותצטער מאד. אך אמרה שאני אבדוק אותו בכוסו ונמצא אינו טוב בדברים של ערווה, כי דבר דברים של כיעור ונבלה, ונבדק בכיסו ונמצא גזלן וגנב וערמן וחמסן, אמרה אבדקהו עוד **בסימן השלישי** כי בשלשה יש חזקה מעולה!!! ובליל רביעי הכעיסה אותו הרבה, לנסותו בכעסו, וגם בזה ניכר שהוא רע!! שקלל והוציא מפיו שבועות שווא, וגם דברים של כפרנות רח"ל. ותאמר: בשלשה הוי חזקה!!! "על פי שנים עדים או שלשה יומת המת" ואז ביום רביעי תכף מרדה בו ותרצהו ע"י אנשים והסכים לתת לה גט.

כמה עניינים למדנו מזה:

- (א) כי צריך האדם לתור לחקור ולדרוש עד שידו מגעת ולתפוש איש ישר לבתו או כלה נאה וחסודה לבנו ואל יסמוך על עדויות הסרסורים והשדכנים אשר איש לבצעו יפנה.
- (ב) כי קודם השידוכין יעשה הבדיקה היפה הזאת "לאור הנר והאבוקה", ולא ימתין עד אחר החופה.
- (ג) גם אל יהי קפדן הרבה ויעכב זיווג בניו עד שיוזקו כי מי שידקדק הרבה לסוף נכשל ויעלה בידו חרס.
- (ד) גם אל ימהר לריב עם חביריו עד שיבדקם יפה יפה כי בשלשה יש חזקה!!!

רבנו אור החיים הקדוש (שמואל שיף)

כמהלך שנת התשנ"ח התגלתה מחלה חשוכת מרפא בגופו של נער, בנו של אחד מיקרי ירושלים התורניים. אביו של הנער שמע בעצת חבריו ועלה לבית העלמין שבהר הזיתים, שם נעמד להתפלל לרפואת בנו ליד קברו של רבנו חיים בן עטר ז"ע, משסיים לומר את פרקי התהלים על בנו, וכן קיבל על עצמו ללמוד מדי שבת את הספר הקדוש "אור החיים", ואכן לתדהמת הרופאים, הבן החל להתאושש ולבוסף הבריא בס"ד. זמן קצר לאחר מכן שמע האב כי יש תלמיד חכם גדול, אשר איבד את מאור עיניו בעקבות מחלת הסוכרת, הרופאים ניסו לרפואתו אך טענו כי אין רפואה למחלתו (!) ואז הציע אותו איש כי יפקוד את קברו של האור החיים הקדוש, בתחילה הרב התקשה להאמין כי ישועתו תבוא ממעשה זה, אך לאחר הפצרות, נסע יחד עם האב להר הזיתים. ואכן שם שפך צקלוננו מול הקבר, וקיבל עליו ללמוד הספר. בשובו לביתו פתח את הספר ולתדהמתו, הבחין כי יכול לראות מעט מעט כמתוך ערפל, למחרת ניסה וראה יותר טוב!! ובתוך ימים ספורים נפקחו עיניו לגמרי, הרופאים הודו על הנס, נס רפואי כלשונם! כמה צדקו חכמי ונציה שכתבו בהסכמתם לספר הקדוש "הטועם מיערות דבשו יאירו עיניו, כי כשמו כן הוא: אור החיים".

ד"ת להצלחת ידידינו היקרים, רב פעלים לתורה ולתעודה, אוהבי רבנו ותלמידהון החפצים בעילום שם שיזכו לכל משאלות לבם לטובה ולברכה, העורך

אורי וישעי

בית מדרש רב פעילים ע"ש מרן הרב יוסף זזיים ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

כתיבה ועריכה: אלוך ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לה"ד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל: alon@shtavgen.co.il

כניסת שבת: 16:38

לעילוי נשמת היקר באדם, אציל הנפש והרוח ר' יובל זהוראי ז"ל בן שושנה שחתי יציאת השבת 17:47 לדעת ר"ת: 18:15

עטרת פז

רבנו האלשיך הקדוש בפירוש על התורה מגדיר את בעלי הזכות הנשגבת ש"יךד ה' לעיני כל העם על הר סיני, ועל כך צריכה להיות "הכנה גדולה"; והכנה גדולה זו היא קודם כל פנימית ואחר כך חיצונית: לא יעשו מהוראות חיצוניות ככיבוס בגדים ועיטוף לבנים, כי אם לקדש עצמם בפנים תחלה ואחר כך בחוץ. וזהו יקדשתם - את עצמם - היום ומחר, להכשיר לבבם בתשובה פנימית, ואחר כך יכבסו שמלותם.

קלה ביותר היא מלאכת "כיבוס בגדים ועיטוף לבנים", אך אין היא העיקר ולא מעשה ההכנה הראשון שצריכים ישראל לעשות בקרבתם לפני ה'. העיקר הוא ההכנה הפנימית - הכשרת הלב בתשובה פנימית. זאת ההוראה שנותן ה' למשה בעבור ישראל - "וְיִקְדְּשׁוּם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבְּסוּ שִׁמְלֹתֵם". קודם כל קדושה פנימית ואחר כך כיבוס שמלות חיצוני.

רבנו האלשיך הקדוש רואה בהדרכה זו גם הדרכה לדורות כיצד מקרבים לבבות אנשים רחוקים לה'. כך הוא כותב: הנה למדנו יתברך דרך המיישר את עם הארץ לקרבם אליו יתברך. והוא, כי לא יתחיל ללמדם הוראות חיצוניות, כבגדים לבנים ומכובסים, כפרושים. רק תחלה יתחיל בקדושה פנימית מנפש ועד בשר ואחר כך בחיצוניות. וזהו וקדשתם וכו', ואחר כך וכבסו שימלותם.

וננסה בס"ד לעמוד על דברי קודשו, נגלה את הסוד לקרב רחוקים ממצות, בטרם נשיבם לצור מחצבתם, נדאג קודם ללמד בהוראות הקשורות לקדושה הפנימית, ורק לאחר מכן יש ללמדם הוראות חיצוניות."

ומוסיף האלשיך הקדוש: שנית, שלא יקוה ולא ייחל עד יבא העם לדרוש ממנו דרך ה'. כי אם, הוא הלוך ילך אליהם ללמדם וזהו אומרו לך אל העם וקדשתם וכו'. על מנת לקרב רחוקים יש לנקוט יוזמה, להיות פעיל, ו"לא יקוה ולא ייחל עד יבא העם לדרוש ממנו דרך ה'". רמז לכך מוצא האלשיך הקדוש בהוראה למשה "לִךְ אֶל הָעָם".

שלישית, כי לא יאמר המוכיח ומיישר, אדרוש ואודיע הדבר ברבים, והשומע ישמע, והחדל יחדל, רק תחלה ברבים ואחר כך לכל אחד, וזהו והגבלת וכו' השמרו וכו', לשון רבים, ואחר כך דבר לנוכח אחד לאחד, לאמר לו, לא תגע בו יד וכו'.

אם כן, מהוראת שעה לעם ישראל, למד רבנו האלשיך הקדוש הדרכה לדורות, בדרך התשובה והיראה.

וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת צִפְרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה אַחַר שְׁלוּחֶיהָ (יח, א)

יתרו היה בעל יחוס חשוב ומוכתר בתארי כבוד שכן היה "כהן מדין" אעפ"כ השליך מאחורי גבו את כל הייחוסים והתארים והעדיף עליהם את הייחוס והתואר של "חותן משה" שאין תואר כבוד גדול מזה... (אור החיים הקדוש).

עוד נראה להוסיף על תואר הכבוד "חותן משה" על מה שכתב הגה"צ רבי יהושע מבעלז זי"ע ששאל מדוע נכתב "ויבא יתרו" ולא נאמר "וילך ממדין", כמו שמצינו אצל יעקב אבינו שנאמר "וילך חרנה". מבאר הרב זי"ע שהמילה "ויבא" נדרשת לדבר בלא רצון, באיטיות, אך כאן כשנאמר על יתרו "ויבא" בשמחה וברצון. כידוע, נאלץ יעקב אבינו לצאת בעל כרחו מתחומי ארץ ישראל, מחמת עשיו אחיו שהתנכל להרגו, ולכן נאמר ביעקב "וילך". לעומת זאת, השתוקק יתרו, חתן משה, בלב שלם, לבוא למחנה ישראל ולחסות שם תחת כנפי השכינה, ולכן נאמר בו "ויבא" בשמחה וברצון.

חידושי

וַיִּחַד יִתְרוֹ עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶצִּילוּ מִיַּד מִצְרַיִם (יח, ט)

רז"ל במדרש (ילקוט ש רמז רסח) דרשו על לשון הפסוק "ויחד יתרו" - שייחד שם הקב"ה, דבר אחר - שנעשה יהודי, דבר אחר - ויחד יתרו אמר רב: שהעביר חרב חדה על בשרו".

אם היינו צריכים לגנות את הטוב שבגויים ונראה לנו כי ההוכחה הטובה ביותר לכך - יתרו. (כמו שהלל מחייב את העניים וכו'), וישמע יתרו - על קריאת ים סוף ועל מלחמת עמלק, על גאולתם של ישראל וחלקו של משה, מצד אחד הוא שמח. אבל שמחה מהולה בעצב "ויחד יתרו" - עשה בשרו חדודין חדודין, שמח - על כל הטובה שעשה ה' לישראל, ועצב - על אבדנם של רשעים, שזה כשלעצמו צריך להביא ל"רינה".

כל דברי חכמינו ז"ל - מקורם מסגנונה של תורה ויש להבין למה פרשו הם את "ויחד יתרו" שמקורו הוא חדוה, שהיא אחת מששת לשונות השמחה - ששון ושמחה גילה רינה דיצה וחדוה - ואילו אצל יתרו ראו זאת כמצב חדודין חדודין?

ונראה שזה באמת קשור למשמעותם של לשונות השמחה כפי שפרשום פרשנינו: ששון - הוא ביטוי למי ששמח על דבר שנאבד ממנו והוא קבלו בחזרה, שמחה - משמעה שאדם משיג דבר שלא היה לו מעולם. חדוה - דבר שהשיג ע"י צער ויסורין.

גדולת ה'

עֲתָה יַדְעֵתִי כִּי גָדוֹל יְיָ מִכָּל הָאֱלֹקִים (יח, י)

יש לתמוה על דבריו, הרי אין לך כפירה גדולה מזו, שכאילו אומר שגם אלוהים אחרים גדולים הם, אלא שה' גדול מכולם, א"כ הוא מאמין שיש אלוקים מבלעדי ה' חלילה, ויתכן לומר שהפשט בפסוק הוא כך עתה ידעתי כי גדול ה', כלומר הוא לבדו, ומנין לי הידיעה הזאת? "מכל האלהים" עבדתי את כולם, ונוכחתי לדעת, שכולם הבל וריק, ורק ה' הוא לבדו האלוהים. (האלשיך הקדוש).

הליכות מלכי
ברכת שעשה לי נס

היום במדורנו נעסוק בדין ברכת "שעשה לי נס", ובודאי בהלכה זו נקשור אותה לפרשתנו בברכה שבירך יתרו: "ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל", בראותו את רבבות ישראל ובראשם מנהיגם יוצאים מארץ הטומאה הקשה "מצרים", והכל בחסדיו יתברך.

לעצם הלכה: אדם שהיה בסכנה ונעשה לו נס וניצל, כשיחזור ויראה את המקום שנעשה לו נס, יברך: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה לי נס במקום הזה".

וזאת בתנאי שלא היה באותו מקום יותר משלשים יום. אלא שישנה שאלה גדולה, מהי ההגדרה של נס, האם הכוונה לדבר שיוצא מדרך הטבע, או שהכוונה שהאדם היה בסכנת נפשות מוחשית, סכנה שהרוב מתים ממנה וניצל, וזה נחשב עבורו נס. בשאלה זו נחלקו הפוסקים, יש אומרים שרק על נס היוצא מגדר הטבע, כדרך שנעשה לאבותינו, מברכים "שעשה לי נס". כגון שהלך במדבר וכמעט מת מצמא ופתאום נקבע לו מעיין. אבל אם התנפלו עליו שודדים וכמעט הרגוהו וזעק לעזרה וניצל או שירו בו ונפצע וניצל, הצלתו הייתה כמובן בעזרת האל אבל היא באה בדרך הטבע, ולכן אין מברכים עליה "שעשה לי נס" (הרד"א בשם הר"ש מלוניל).

יש אומרים שכל אדם שהיה בסכנה גדולה שעפ"י ההסתברות רוב הסיכויים שימות, אם ניצל צריך לברך "שעשה לי נס". למשל הניצול מתאונת דרכים קשה, שבדרך כלל מתים מתאונה כזאת או מי שהותקף ע"י מחבלים שירו בו כשינצל יברך "שעשה לי נס" (ריב"ש). ולמעשה פסק השלחן ערוך שמאחר שבמקרה של הצלה בדרך הטבע ישנה מחלוקת על כן הניצול יאמר: "ברוך שעשה לי נס במקום הזה" ללא שם ומלכות (ש"ע או"ח ריח, ט). לדוגמה אדם שהתמוטט עליו בית וחפרו בין ההריסות ומצאוהו חי, הצלה זו אינה טבעית ועל כן לכל הדעות כשיראה את המקום אחר שלושים יום שלא ראה אותו יברך בשם ומלכות. וכן אדם שנדרס ע"י משאית כבדה שעברה על גופו ויצא חי, או שנפל מגובה רב מאוד ונשאר חי - יברך בשם ומלכות (משנ"ב שם, סקל"ב שעה"צ כו, כח), משום שמאירועים כאלו הסיכויים לצאת חי אפסיים ואם ניצל נחשבת הצלתו לנס. אבל מי שהיה בסכנה שהרבה מתים ממנה אבל ישנם גם שניצולים, כגון שנפצע בתאונת דרכים קשה או שהותקף ע"י מחבלים או שנפל מגובה בינוני של מספר קומות - יברך ללא שם ומלכות. בכל מקרה של ספק יש לשאול שאלת חכם. עם זאת חשוב לציין שמיד לאחר ההצלה יש להודות לה' ולברך "הגומל". ואם הסכנה הייתה שלא מארבעת הסוגים שהוזכרו בתלמוד לעניין "הגומל", למנהג הספרדים יאמרו הגומל ללא שם ומלכות.

ולמנהג האשכנזים והתימנים על כל הצלה מסכנה מברכים "הגומל" בשם ומלכות. עוד כתבו האחרונים שמי שנעשה לו נס וניצל מסכנה ראוי שיתרום צדקה לתלמוד תורה וישיבות כפי השגת ידו, ויאמר: "הריני נותן זה לצדקה ויהי רצון שיהא נחשב במקום תורה שהייתי חייב בזמן המקדש". וראוי לומר פרשת קורבן תודה. וכן טוב להתנדב באיזה דבר לטובת הציבור. ובכל שנה יזכור את יום הנס וירבה בתורה ותפילה והודאה לה' (משנ"ב שם).